DISCURSUL PARLAMENTAR. DEFINIȚII ŞI DELIMITĂRI

SMARANDA AGACHI
Academia de Studii Economice, Bucureşti

Cuvinte-cheie: *discurs*, *analiza discursului*, *discurs politic, discurs parlamentar*

Discursul politic a fost un subiect de cercetare ocolit până la începutul anilor ' 90. În ultimele două decenii, au început să apară studii care abordează limbajul totalitar, aşa-numita „limbă de lemn", iar perspectiva din care este studiată comunicarea politică este, în general, una politologică, interesată de relații, conținuturi, ideologie şi strategii din aceste discipline.

De asemenea, până la mijlocul anilor 2000, limbajul parlamentar românesc era o temă de cercetare tratată exclusiv din punct de vedere istoric; majoritatea studiilor lingvistice se axau pe discursul politic şi preferau două dintre variantele contemporane ale acestuia: discursul electoral sau limbajul dezbaterilor electorale televizate.

Analiza discursului este un spațiu interdisciplinar, lingvistica discursului cuprinde studii care au ca obiect de cercetare a limbajului dinamica enunțării şi raportul cu contextual social.

În acest articol ne propunem să arătăm principalele direcții de definire a noțiunii de discurs, să menționăm rolul analizei discursului în cercetarea istorică şi să enumerăm particularitățile discursului parlamentar.

1. Definiții ale noțiunii de discurs

În *Dicționarul explicativ al limbii române*, DEX (2009) cuvântul „discurs" este definit ca: „specie a genului oratoric, constând dintr-o

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

expunere făcută în fața unui auditoriu pe o temă politică, morală etc.; cuvântare. (Înv.) Tratare în scris a unui subiect de natură ştiinţifică sau literară. – Din fr. *discours*, lat. *discursus*".

Conform *Dicţionarului general de ştiinţe ale limbii*, discursul este o „secvenţă continuă de propoziţii sau fraze structurată şi coerentă" (Bidu-Vrănceanu *et alii* 1997), însă există diferite definiţii ale discursului şi, în funcţie de acestea, analiza discursului îşi conturează conceptele fie pornind de la abordarea generală a noţiunii sau strict ca metodă concretă, fie însumând multiple metode care se interferează. Felul în care se desfăşoară analiza discursului este diferit în funcţie de definirea obiectului de studiu şi de intenţiile celor interesaţi de cercetare, iar termenul de „discurs" acoperă în acelaşi timp forme dialogice şi monologice, scrise şi orale.

Observăm că, în încercarea de a defini conceptul de discurs cu ajutorul dicţionarelor, ne confruntăm cu dificultăţi de selecţie şi că important este punctul de vedere adoptat: pentru lingvist, discursul reprezintă, în sensul strict, o frază sau o succesiune de fraze, pentru semiotician, discursul reprezintă o realitate transfrastică, iar uzul cotidian al cuvântului se referă la câteva tipuri de discurs: politic, didactic, ştiinţific, mediatic, dar şi polemic, ironic, familiar etc. Aceste departajări sunt făcute şi în literatura de specialitate.

Deşi am ales, în demersul nostru, să urmăm linia şcolii franceze de analiză a discursului, dorim să amintim faptul că abordările pragmatice şi interdisciplinare ale discursului au la bază:

→ filosofia limbajului comun a lui L. Wittgenstein

→ teoria actelor de limbaj a lui J. Austin

→ principiile şi regulile de comunicare ale lui G. P. Grice.

Vom evidenţia, în continuare, caracteristicile generale ale discursului, diferitele înţelesuri ale termenului, aşa cum reies din cercetările şi studiile şcolii franceze din ultimele decenii, în special cele ale lui E. Benveniste şi mai ales ale lui D. Maingueneau, datorită cărora mediile academice au preluat, începând cu anii '70 ai secolului trecut, tematica discursului.

Aşa cum sublinia E. Benveniste (Benveniste [1966] 2000: 33), discursul este „o enunţare ce presupune un locutor şi un auditor precum şi intenţia locutorului de a-l influenţa pe celălalt", iar

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

enunțarea reprezintă punerea în funcțiune a limbii printr-un act individual de utilizare. Prin urmare, putem distinge două sisteme enunțiative: discurs şi povestire (discours/récit), dar, spre deosebire de enunțare, care nu depinde de situația de comunicare, discursul este dependent de o asemenea ancorare.

De altfel, Emile Benveniste propunea o distincție clară între frază şi text şi susținea că analiza textului nu poate fi realizată decât sub forma unui enunț, ceea ce înseamnă producerea lui într-o situație de comunicare specifică în care se recunoaşte intenția vorbitorului de a transmite un mesaj interlocutorului său.

De asemenea, considerăm importantă „pluralitatea de accepții complementare şi chiar contradictorii" asupra discursului, evidențiată de D. Maingueneau (Maingueneau 1996 *apud* Rovența-Frumuşani (coord.) 2009: 25). El consideră importante dispozitivele de comunicare şi enunțare fie în termeni de genuri de discurs (Maingueneau [2005] 2007: 69-81), fie în termeni de scene de enunțare (*ibidem*:101-108), iar discursul este prezentat în diverse opoziții:

→ *discurs* în opoziție cu *fraza*

→ *discurs* în opoziție cu *enunț* (unitate lingvistică)

→ *discurs* în opoziție cu *limba* (sistem propriu membrilor unei comunități)

→ *discurs* în opoziție cu *povestire.*

Totodată, Dominique Maingueneau (*op. cit*) afirmă că discursul are şi trăsături caracteristice, cum ar fi:

• este „o formă de acțiune" fiindcă orice enunțare constituie un act ilocuționar conform teoriei actelor de limbaj dezvoltată de J.L. Austin şi J.R. Searle;

• este „interactiv" deoarece o enunțare, chiar produsă fără să fie prezent un destinatar, are caracter interactiv, fiind considerată un schimb de replici, explicit sau implicit, cu alți locutori, virtuali sau reali;

• este „orientat", în sensul că este conceput şi se dezvoltă în timp în funcție de perspectiva locutorului; adică discursul este construit încă de la început în funcție de un scop, locutorul impunând prin discursul său o anumită direcție care, uneori, poate fi întreruptă sau deviată de un posibil interlocutor (discursul are o orientare dialo-

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

gică). În cazul discursului parlamentar rostit la ocazii importante, întreruperile sunt minime, momentul impunând festivitate, discursul este controlat de vorbitor, dacă discursul este rostit în favoarea sau defavoarea unei legi sau propuneri, atunci întreruperile pot schimba direcția discursului pentru ca apoi să se reia tema.

Nu dorim să detaliem toate caracteristicile discursului arătate de D. Maingueneau, ci mai degrabă să le punctăm pe cele care susțin interdependența dintre context şi discurs[1].

Dintre cercetătorii care au considerat importantă atât dimensiunea socială a discursului, cât şi funcția acestuia, îi amintim pe M. Bahtin (1970, 1982), M. Foucault ([1966], 2008), M. Pêcheux (1969), P. Ricoeur (1983). În cele ce urmează, nu ne vom opri însă asupra lor.

2. Analiza discursului cu aplicații în cercetarea istorică

Articularea celor două domenii nu este un demers uşor, fiindcă *analiza discursului* nu operează numai la nivelul frazei, ci îl depăşeşte, luând în considerare şi factorii sociali, culturali, situaționali, pentru a da o imagine detaliată, completă a obiectului de studiu. După cum am văzut mai sus, este greu de stabilit cât din analiza discursului aparține lingvisticii şi cât celorlalte discipline.

Analiza discursului s-a conturat în urmă cu câteva decenii; astfel, relația dintre lingvistică şi istorie (ca scriere despre trecut) devine explicită şi face posibilă trecerea de la o abordare structuralistă la o abordare semiotică globală.

Ni se pare evident faptul că un istoric nu poate ocoli o confruntare cu ştiințele limbii, iar istoria nu este singura disciplină

[1] Dorim însă să adăugăm că, în lucrarea sa din 1991 (*L' Analyse du discours. Introduction aux lectures de l' archive*, Paris: Hachette), Maingueneau reuneşte opt definiții ale discursului, care reies din studii provenite din diverse arii socio-umane, până la acel moment (ceea ce confirmă caracterul interdisciplinar al domeniului), şi observă că numitorul comun al acestora este „o organizare în şirul frazelor" (cf. Delia Marga, 90) care depăşeşte ceea ce ține de o organizare sintactică a frazei.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

interesată de lingvistică; anterior ei, antropologia, etnografia şi sociologia îşi considerau domeniile de studiu, *des ensembles signifiants*. Oswald Ducrot (1984) susține că aceste discipline, pentru a-şi putea interpreta obiectele de studiu, s-au folosit de cercetările din domeniul ştiinței limbii.

Aşa cum afirmă Régine Robin (1973: 8), în anii ’60-’65, într-o perioadă de vârf a structuralismului datorată redescoperirii lui Ferdinand de Saussure, sarcina istoricului era uşurată de un ansamblu de tehnici obținute prin recursul la lingvistică. Aşteptările de la această disciplină erau mari, cea mai conturată fiind să-l ajute pe istoric să „citească şi să interpreteze” textele. De altfel, se poate spune chiar că lingvistul nu simplifică cercetarea istoricului, ci, dimpotrivă, îl determină pe acesta să folosească metode de cercetare din afara domeniului său, cu scopul unei mai bune cunoaşteri a trecutului.

La începuturile anilor ’70, lingvistica era considerată o „procedură de lectură”, nu şi o „procedură de interpretare” a textelor, ajutând numai la „regularizarea, normalizarea, formalizarea, ordonarea materiei brute a textelor” (Régine Robin : 94-95). Cu atât mai puțin ar fi putut fi vorba de o procedură de descoperire, deoarece, atunci când interpretează, istoricul se foloseşte de propriile unelte şi nu pare să merite efortul de a asimila conceptualizări şi tehnici complicate pentru a ajunge pe alte căi la concluzii care sunt evidente sau la care se poate ajunge cu metode tradiționale. Régine Robin (*ibidem*) susține că, de multe ori, ipoteze istorice considerate a fi evidente, pot să nu mai pară astfel după un timp, metodele lingvistice făcând mai uşoară demonstrația.

În aceste condiții, este vorba despre „aplicarea” lingvisticii la istorie, însă ceea ce devine din ce în ce mai evident este faptul că problemele specifice istoriei (care se foloseşte de limbă numai ca rol al ei în vorbire, în individual) nu sunt definitivate sau clarificate cu ajutorul unei metode lingvistice de inspirație structuralistă, chiar dacă aceasta poate constitui fundamentul.

În acest sens, s-a dorit punerea în comun a celor două domenii în cadrul unei teorii compatibile atât cu istoria cât şi cu lingvistica,

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

unele dintre consecinţele acestei încercări fiind „modelele" prin care se încearcă evidenţierea relaţiei limbă-societate[2].

Din momentul articulării celor două domenii, istorie şi lingvistică, avem de a face cu un nou obiect de studiu, *discursul*, iar *analiza discursului* este demersul iniţiat în vederea investigării acestuia. În legătură cu acest subiect, Delia Marga (2003: 22) consideră, citând-o pe Denise Maldidier, că: 1. istoricul ţine cont de „statusul discursului istoric, adică raportul acestuia cu o formaţiune socială, în particular cu instanţa ideologică şi raportul său cu o sincronie lingvistică" şi 2. lingvistul reconsideră statusul discursului în lingvistică şi problemele puse de excluderea „extralingvisticului", dar şi necesitatea reintegrării acestei componente (Denise Maldidier 1972: 114-141). Menţionăm că extralingvisticul constituie obiect de studiu pentru sociologia limbii, pentru semantică (fiindcă stabileşte tocmai relaţia cuvintelor cu obiectele lumii exterioare) şi pentru pragmatică (fiindcă stabileşte relaţia cuvintelor cu cei care le folosesc).

La rândul său, Michel Foucault (1971) defineşte discursul ca *practică,* iar una dintre ideile care apar adesea în lucrările sale este raportarea practicilor una la alta (de exemplu practica discursivă şi practica nondiscursivă).

Într-un articol din anul 1981, Michel Pêcheux consideră că obiectul discursiv are o autonomie relativă şi materialitate, iar raportarea implică înscrierea locului practicii discursive în interiorul practicii nondiscursive (cf. Pêcheux 1981: 5-8).

Rezultă de aici că istoria poate fi descifrată cu ajutorul discursului prin intermediul unei teorii care să reunească şi să fundamenteze cele două practici, având în faţă un nou obiect de studiu, analiza discursului.

[2] Amintim în acest sens că, în prefaţa la traducerea în limba română a cărţii lui Françoise Thom, *Limba de lemn* (Bucureşti: Humanitas, 1993), Sorin Antohi menţionează, în legătură cu raporturile „limbă- discurs- societate" din perspectiva discursului, trei modele: „modelul Orwell" şi „limba de lemn" ca „modele ideologice" , „modelul culturalist" marcat de ipoteza Sapir/Whorf şi „modelul lingvistic" propus de sociolingvişti.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

Un argument în favoarea analizei discursului îl aduce Jacques Guilhaumou, care consideră că această relație interdisciplinară dintre lingvistică și istorie poate fi folosită nu numai ca „procedură de lectură" , ci și ca „procedură de verificare" a ipotezelor sau ca „procedură de descoperire" a altora (cf. Guilhaumou 1983: 33-44).

După cum se știe, discursul politic a fost obiectul principal de studiu al analizei discursului, metodologia și punctele de vedere fiind foarte diferite. În acest sens, Delia Marga (2003: 26), completează adăugând că „în articolul introductiv al numărului 23 din 1971 al revistei *Langages* unul dintre numerele dedicate analizei discursului politic, intitulat „Problématique des travaux sur le discours politique" , L. Guespin explică interesul analizei discursului, mai ales în faza de debut, pentru discursul politic prin nevoia acesteia de a aborda texte „tipizate" și că „în acest fel de discurs condițiile de producere nu se modifică în cadrul unui text, fapt care ușurează analiza." (cf. Guespin 1976: 3-11).

În plus, modalitățile de analiză a discursului politic sunt multiple și amintim, în acest sens, analizele de conținut, care constau în înregistrarea temelor și prelucrarea lor statistică, ajungând până la analizele lingvistice, în special franceze. O primă inventariere a acestora din urmă găsim la Gillian Seidel (cf. 1985: 43-60)[3].

3. Discursul parlamentar

În cele ce urmează, ne propunem să facem o descriere a discursului parlamentar folosindu-ne, în principal, de coordonatele descrise de Paraschiva Cîncea în 1983 (cf. Cîncea *et alii* 1983) și Cornelia Ilie în 2006, în introducerea la *Encyclopedia of Language*

[3] În linii mari, autoarea le clasifică astfel: a) analiza discursului cu referire specială la parafrază și sinonimie; b) analiza discursului pornind de la argumentare și sintaxă; c) analiza discursului având ca punct de pornire enunțarea, inspirată de teoriile lui Benveniste; d) analiza care vizează retorica; e) analiza antropologico-socio-lingvistică.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

and Linguistics (cf. Ilie 2006: 188-205) dar şi de studii asupra discursului politic, în general, întreprinse de cercetătorii francezi[4].

Cornelia Ilie (*op. cit*) descrie, în linii mari, starea actuală a discursului parlamentar menționând că în zilele noastre, în multe țări, dezbaterile parlamentare sunt transmise la radio şi la televiziune, redate în presa centrală sau în alte publicații specializate; cu toate acestea, în ciuda unei vizibilități crescânde a instituției parlamentului, interesul pentru studierea discursului parlamentar nu a prezentat vreun interes până de curând. Excepție face parlamentul britanic care a fost şi continuă să fie în atenția cercetătorilor. Interesul se presupune a veni din faptul că este cea mai veche instituție de acest fel care a reuşit să mențină un echilibru între cutumele instituționale şi ritualurile discursive.

În continuare, autoarea constată că, începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, discursul şi retorica parlamentară au devenit, treptat, obiectul cercetărilor ştiințifice în domenii ca ştiințele politice şi sociologie, iar recent au devenit o preocupare interdisciplinară prin implicarea lingvisticii.

Cornelia Ilie aminteşte de originea franceză a cuvântului *parlament* care provine de la verbul *parler* (= a vorbi**)** şi care, prin transfer metonimic, se referă la instituția specializată într-un anume fel de a vorbi şi chiar la clădirea care adăposteşte această instituție. În zilele noastre, cuvântul *parlament* este utilizat, în unele țări**,** ca termen generic pentru *adunare legislativă*, adică un organism deliberativ guvernamental alcătuit din reprezentanți ai unei națiuni sau persoane, cu autoritatea de a adopta legi. Există adunări legislative cunoscute şi sub alte nume, ca dietă, adunare națională sau congres. Din motive istorice şi politice, cel mai răspândit sistem

[4] Începând cu 1968, cele mai importante centre de analiză a discursului sunt în Franța, iar obiectul cercetărilor porneşte de la discursul Revoluției Franceze. Astfel, Jean Dubois conduce Departamentul de Lingvistică de la Universitatea Paris X-Nanterre unde discursul politic este studiat după metoda lexicometrică a cercetătorului american Z. S. Harris, la Saint-Claud se studiază atât vocabularul politic al revoluției de la 1789 cât şi cel al mişcărilor studențeşti din 1968, iar Michel Pêcheux inițiază, la Paris, analiza automată a discursului în cadrul Laboratorului de Psihologie Socială.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

parlamentar, din punct de vedere geografic, este sistemul Westminster, numit după Palatul Westminster, locul de întâlnire al parlamentului Marii Britanii. O diferență majoră între sistemul Westminster şi tipurile de parlamentarism existente în restul Europei şi în monarhiile non-Commonwealth din afara Europei este sistemul de vot; sistemele parlamentare europene utilizează un anumit tip de reprezentare proporțională, de obicei, sistemul listelor care favorizează multipartidismul[5].

Genuri de discurs parlamentar

Din perspectivă pragma-lingvistică, Cornelia Ilie integrează, pe bună dreptate, discursul parlamentar în discursul politic. Ca atare, acesta prezintă anumite caracteristici tipice discursului instituționalizat şi se supune unor reguli şi constrângeri. Interacțiunea discursivă a parlamentarilor este marcată, în mod constant, de angajamentele lor bazate pe roluri instituționale, de confruntarea dialogală şi de conştiința de a acționa în fața şi în numele unui public eterogen. Dezbaterile parlamentare au scopuri specifice (la nivel instituțional, convingerea, negocierea, revendicarea poziției, stabilirea agendei şi formarea opiniei), de obicei, conforme liniilor ideologice sau de partid.

Din perspectivă retorică, autoarea afirmă că discursul parlamentar aparține genului deliberativ. Acesta este un gen de discurs

[5] Revenind la parlamentul britanic, autoarea aminteşte că acesta s-a format în secolul al XIII-lea, în timpul domniei lui Henric al III-lea. În Evul Mediu, Parlamentul era întrunit de rege, ca reacție la problemele care era nevoie să-şi găsească rezolvare. În perioada elisabetană, dezbaterile Comunelor sunt consemnate în scris, începând cu anul 1547, şi apar manuale de procedură parlamentară. Până la sfârşitul secolului al XVIII-lea publicarea dezbaterilor parlamentare şi raportarea lor în presă devine o practică obişnuită. Ca urmare, parlamentarii sunt din ce în ce mai conştienți atât de statutul şi responsabilitatea discursului parlamentar, cât şi de necesitatea conturării unei opinii extra-parlamentare. În fine, în secolul al XIX-lea, când Parlamentul britanic semăna mai degrabă cu un „club", posibilitatea membrilor de a examina şi influența guvernul în exercițiu a fost relativ limitată. Abia în a doua jumătate a secolului al XX-lea, Parlamentul a asistat la unele dintre cele mai importante schimbări din timpurile moderne şi a dobândit un rol important în procesul de elaborare a legilor.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

rostit în fața unui public căruia i se cere să ia o decizie prin evaluarea avantajelor şi dezavantajelor unei acțiuni viitoare. Totodată, principalii factori, în participarea activă a parlamentarilor la dezbateri, îi constituie, pe de o parte, nevoia permanentă de a promova propria imagine într-o interacțiune instituțională competitivă, pe de altă parte, dorința de a pune sub semnul întrebării credibilitatea politică a adversarilor.

Subtipuri ale discursului parlamentar

Discursul parlamentar are câteva subtipuri, cum ar fi declarații ministeriale, discursuri, dezbateri, interpelări (dezbateri scurte referitoare la subiecte de interes public). Miniştrii prezintă parlamentului punctul de vedere din partea Guvernului referitor la orice subiect care variază de la un nou anunț de politică la un eveniment național sau internațional important sau de criză. Discursurile parlamentare sunt formele tradiționale ale discursului politic, sunt adresate preşedintelui sau vicepreşedintelui Camerei, dar şi colegilor parlamentari. O dezbatere parlamentară poate fi descrisă, în termeni generali, ca o discuție oficială pe un anumit subiect, controlată de un set de reguli instituționale şi prezidată de preşedintele Camerei.

În linii generale, observațiile Corneliei Ilie se suprapun şi se completează cu cele ale autorilor *Istoriei parlamentului şi a vieții parlamentare din România până la 1918* (cf. Cância *et alii* 1983) privitoare la setul de reguli ce trebuie urmate de parlamentari atunci când iau cuvântul. Desigur, expunerea Corneliei Ilie este structurată din punctul de vedere al unui lingvist care are ca scop să detalieze rigorile şi limitele discursului parlamentar, cu accent pe Parlamentul britanic, în timp ce istoricii prezintă normele de funcționare ale dezbaterilor parlamentare aşa cum reies din regulamentul de funcționare a parlamentului din perioada constituirii sale. Asemănările dintre cele două descrieri sunt totuşi izbitoare.

Începuturile oratoriei parlamentare româneşti

Discursul parlamentar, ca subtip al celui politic, nu poate fi disociat de contextul istoric, tot aşa cum nu poate fi separat de influența factorilor instituționali.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

Oratoria parlamentară românească începe, desigur, odată cu existența instituției. Discursurile ținute înainte de 1866, anul în care instituția parlamentară devine bicamerală, se țineau în cadrul adunărilor obşteşti, fără o procedură sau norme. Discursul parlamentar, însă, este reglat de Regulamentul parlamentar – abia instituționalizarea puterii politice (crearea parlamentului) va ordona discursul parlamentar.

De subliniat faptul că acest tip de discurs era urmărit şi consemnat în momentul producerii lui[6], prin referințele notate (deşi uneori distorsionat) şi apoi publicate în Monitorul Oficial. Reacțiile, replicile şi efectele produse asupra auditoriului (care nu era un public omogen, ci unul eterogen) devin acum accesibile prin notarea lor de către stenografi. Astfel, se poate observa din aceste însemnări prezența unui adevărat cod metalingvistic, de pildă se notau cu următoarele cuvinte reacțiile sălii: „aplauze", „întreruperi", „zgomot", „vociferări", „ilaritate".

Cadrul de desfăşurare a discursului parlamentar şi normele acestuia (cf. Cîncea *et alii* 1983) presupuneau ca:

→ oratorul să se înscrie la cuvânt anunțând tema discursului,

→ oratorului să nu i se permită să se abată de la tema pe care a propus-o,

→ discursul să fie stenografiat şi apoi publicat în Monitorul Oficial.

Există şi câteva norme de bună conduită atât pentru orator cât şi pentru auditor:

→ se cere un stil elevat, iar exprimările ne-parlamentare erau intenționat omise de la redactare,

→ oratorul nu poate fi întrerupt decât în cazul în care a depăşit ora de încheiere a şedinței,

→ în cazul în care un parlamentar se simte atacat, ca persoană publică, de către cel care ia cuvântul, el poate cere un drept la replică („cer cuvântul").

[6] Primii stenografi parlamentari se formează în 1861 la inițiativa lui C. A. Rosetti şi sub îndrumarea lui Enric Winterhalder. Henri Stahl (1877-1942) desfăşoară o vastă activitate de răspândire a stenografiei; a fost stenograf parlamentar şi director general al stenografilor Adunării Deputaților.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

Parlamentul se sprijină pe oratori care s-au impus eficient în dezbaterile parlamentare, iar dacă ne referim la activitatea parlamentară care s-a desfăşurat de la declararea independenţei din 1877 până la intrarea României în război, alături de Antanta şi chiar până la instaurarea dictaturilor moderne (1938), putem afirma că este vorba de o instituţie de nivel european (cf. Goia 2004) datorită căreia, în 1931, a avut loc la Bucureşti, Conferinţa interparlamentară.

Discursul parlamentar românesc în contextul socio-istoric din perioada cuprinsă între 1877-1918.

Secolul al XIX-lea în Ţările Române reprezintă trecerea de la epoca fanariotă la epoca modernă, etapizată după cum urmează:

→ influenţa Revoluţiei franceze de la 1789 şi Regulamentele organice;

→ Revoluţia de la 1848 în Principate, unirea celor două principate, Moldova şi Ţara Românească, în anul 1859;

→ domnia lui Cuza (1859-1866) şi detronarea lui;

→ aducerea lui Carol I şi înflorirea culturală a României;

→ independenţa României faţă de Poartă, proclamarea regatului României;

→ Marea Unire, care a avut loc în 1918 şi este o consecinţă directă a paşilor de mai sus fiind asimilată nu neapărat vreunui secol, ci unui complex de evenimente care au decurs firesc şi care au avut ca principal scop unirea tuturor provinciilor istorice româneşti.

Perioada care a urmat războiului de independenţă din 1877-1878, reprezintă un răstimp de consolidare a ţării; România[7] îşi propunea să fie în sincronie cu Europa[8].

[7] Deşi, la începutul verii anului 1856, într-o scrisoare adresată lui Austen H. Layard, membru al Camerei Comunelor, Dimitrie Brătianu îl prezintă pe Kogălniceanu drept „unul din istoricii şi publiciştii cei mai distinşi ai României", numele de România s-a folosit pentru prima oară în mod oficial în documente de stat începând cu anii 1862-1866 pentru teritoriul ce a rezultat în urma unirii Ţării Româneşti cu Moldova, iar Constituţia apărută în 1866 certifică şi consacră numele de România.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

Dar o analiză amănunțită a vieții politice a vremii permite sesizarea unor carențe serioase, pe care, în Parlament, așa cum se întâmplă în democrație, le pune în evidență opoziția, reprezentată, cel mai adesea, de conservatori. Mai târziu, se remarcă junimiștii Petre P. Carp și Titu Maiorescu, deosebit de proeminenți pe scena politică românească.[9]

Parlamentul, creație modernă a vieții politice a statelor, marchează trecerea de la feudalism la capitalism (cf. Câncea *et alii*,

[8] Sunt create instituții, ministere, se modifică statutul internațional al României, din care face parte, acum, și Dobrogea, totul redă o stare pozitivă iar dezbaterile parlamentare sunt purtate într-un spirit euforic, entuziast.

[9] Iată opinia lui Petre P. Carp în ceea ce privește situația României, într-un discurs din 28 septembrie 1879: „Când România, cam virgină de orice cultură, s-a găsit deodată față cu civilizațiunea occidentală, era firesc să nu înțeleagă întregul mecanism și întregul mers al acestei civilizații; era firesc ca de multe ori să confunde cauza cu efectul, și să crează că, imitând în mod superficial efectele, luând pur și simplu formele pe care le-a luat civilizațiunea Occidentului, noi aveam să ajungem la acelaşi rezultat la care a ajuns Europa și a uitat că ceea ce ne impune nouă în străinătate, ceea ce ne impune atât de tare încât ochii ne apun, nu era decât rezultatul unei munci anterioare pe care noi nu am facut-o și fără care, cu toată imitațiunea noastră servilă, nu putem ajunge la nici o înflorire. Și când noi am gândit că libertatea pur și simplu poate crea civilizațiunea, ne-am înșelat amar, căci civilizațiunea creează libertatea, iar nu libertatea civilizațiunea." (discurs rostit în ședința Camerei din 28 septembrie 1879, fragment selectat de Laurențiu Vlad, în 2006, *Conservatorismul românesc – concept, idei, programe*, București: Editura Nemira).

Și tot despre starea României acelor vremuri Mihai Eminescu scria într-un articol din decembrie 1877, publicat în ziarul *Timpul*, un binecunoscut text care face parte dintr-un studiu de șase articole, intitulat *Icoane vechi și icoane nouă* : „În mod precis abia se poate arăta ce lipsește acelor indivizi pe cari geograficește, și pentru că ei o spun, îi numim români. Le lipsește simțul „istoric" , ei se țin de nația românească prin împrejurarea că s-au născut pe cutare bucată de pământ, nu prin limbă, obiceiuri sau manieră de a vedea. Astfel vin pătură după pătură în țara noastră, cu ideile cele mai ciudate, scoase din cafenelele franțuzești sau din scrierile lui Saint-Simon și ale altor scriitori ce nu erau în toate mințile, iar formele vieții noastre de astăzi au ieșit din aceste capete sucite cari cred că în lume poate exista adevăr absolut și că ce se potrivește în Franța se potrivește și la noi. Când au sosit la graniță, bătrânii-i așteptau cu masa-ntinsă și cu lumânări aprinse, habar n-aveau de ce-i așteaptă și de ce belea și-au adus pe cap. Bucuria lor că venise atâția băieți tobă de carte scoși ca din cutie și frumoși nevoie mare." (Mihai Eminescu, 1989, *Opere. Publicistică*, București: Editura Academiei).

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

1983), indică schimbarea vechilor structuri instituțional-politice, apare în epoca revoluțiilor burgheze şi asigură o guvernare care să reprezinte interesele tuturor claselor sociale.[10]

Pentru Țara Românească şi Moldova, perioada revoluțiilor de la 1821 şi 1848, momentul constituirii statului național în 1859, obținerea independenței din 1877 şi unirea din 1918 au însemnat transformări atât sociale cât şi politice, instituționale.

Se consideră îndeobşte că (cf. www.cdep.ro) începuturile vieții parlamentare sunt în anul 1831 când, în Țara Românească, a fost adoptat un act cu caracter constituțional, denumit Regulamentul organic, aplicat, un an mai târziu, şi în Moldova. Regulamentele organice au pus bazele parlamentarismului în Principatele Române.

Începând cu anul 1831 prin constituirea adunărilor obşteşti se reuşeşte implementarea unui model nou de guvernare, iar revoluția română din 1848 va îndrepta acest model şi mai mult către popor. În 1866, prin constituție, parlamentul devine bicameral, cu Cameră şi Senat şi va funcționa aproape neschimbat până în 1918, an care trece de limita cronologică a prezentului studiu.

Pe de altă parte, Andra Vasilescu (2011: 305-315) observa, în legătură cu starea parlamentului românesc în perioada sa de început, că procedurile parlamentare au fost importate prin constrângeri specifice; însăşi Constituția României din 1866 a fost concepută după modelul belgian din 1831, fiind instituită prin proceduri instituționale de import. Astfel că identitatea parlamentară a avut nevoie de autodefinire şi autolegitimare şi prin discurs. „În aceste condiții, performarea identității parlamentare a funcționat ca proces constitutiv al instituției parlamentare în sine", arată Andra Vasilescu (*idem*).

[10] În Anglia şi Franța, cele două țări care au influențat major evoluția parlamentului în țările europene, ideea de guvernare împreună a mai multor pături sociale era deja o tradiție (în Anglia, parlamentul este o tradiție încă din evul mediu, componenta de bază fiind Camera Comunelor care, în secolul al XIII-lea, era compusă pe de o parte din nobilime şi cler, pe de altă parte din orăşenime) sau o aspirație (cu toate că şi până la 1789 existau Stările Generale, care se întruneau rar, în Franța, Revoluția franceză de la 1789-1794 scoate în evidență faptul că națiunea, cu toate păturile sociale, inclusiv cele neprivilegiate, trebuie să fie unite la guvernare, ceea ce va reprezenta o etapă decisivă pentru parlamentul francez).

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

În epocă, discursurile parlamentare fie îşi propun discutarea mesajului regal, fie au în centrul atenţiei diverse teme la zi precum: problema agrară, măsurile privind dezvoltarea industriei şi comerţului public, înfiinţarea învăţământului profesional, construirea şi exploatarea căilor ferate, învăţământul.

Încheiem afirmând că parlamentul dintre anii 1877-1918 este o componentă principală a vieţii politice româneşti, fiind instituţia politică fundamentală a societăţii şi devine un for politic legislativ în care sunt reprezentate toate clasele sociale în funcţie de ponderea numerică. Discursul parlamentar românesc, a cărui afirmare coincide cu apariţia instituţiei în care se desfăşoară, se supune, încă de la începuturile sale, unor constrângeri specifice şi abordează teme care ţin de primii paşi ai modernizării României, ca de pildă: problema agrară, construirea de căi ferate, dezvoltarea industriei, a comerţului ş.a.

Bibliografie

Bahtin, Mihail, *Problemele poeticii lui Dostoievski*. Traducere de S. Recevski, Bucureşti, Editura Univers, 1970

Bahtin, Mihail, *Probleme de literatură şi estetică*. Traducere de N. Iliescu, Bucureşti, Editura Univers, 1982

Benveniste, Emile, *Probleme de lingvistică generală*. Traducere de Lucia Dumitru, Bucureşti, Teora, 2000

Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicţionar general de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1997

Câncea, Paraschiva, Iosa, Mircea, Stan, Apostol, *Istoria parlamentului şi a vieţii parlamentare din România până la 1918*, Bucureşti: Editura Academiei, 1983

Ducrot, Oswald, *Le dire et le dit*, Paris, Les Editions de Minuit, 1984

DEX *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Univers Enciclopedic Gold, 2009

Foucault, Michel, *L'ordre du discours*, Paris, Gallimard, 1971

Foucault, Michel, [1966] 2008, *Cuvintele şi lucrurile*, trad. B. Ghiu, M. Vasilescu, Bucureşti, RAO, [1966] 2008

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

Goia, Vistian, „Oratoria parlamentară a murit?", www.revistatransilvania.ro/nr_12, 2004
Guespin, Louis, „Types de discours ou fonctionnements discursifs?", *Langages* 41, p. 3-11, 1976
Guilhaumou, Jacques, „Itinéraire d'un historien du discours (1974-1984)", *Histoire et linguistique*, Paris, Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, p. 33-42, 1983
Ilie, Cornelia, „Parliamentary Discourses", in Keith Brown (ed.) *Encyclopedia of Language and Linguistics* 2nd edition, vol. 9, Oxford, Elsevier, p. 188-205, 2006
Maingueneau, Dominique, [2004] 2007, *Discursul literar*, trad. Nicoleta-Loredana Mureşan, Iaşi, Institutul European, [2004] 2007
Maingueneau, Dominique, *Les termes clés de l'analyse du discours*, Paris, Editions Seuil, 2009
Maldidier, Denise, Normand, Claudine, Robin, Régine, „Discours et idéologie: quelques bases pour une recherche", *Langue française* 15, p. 114-141, 1972
Marga, Delia, *Introducere în analiza discursului*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2003
Pêcheux, Michel, *Analyse automatique du discours*, Paris, Dunod, 1969
Pêcheux, Michel, „L'Etrange miroir de l'analyse du discours", *Langages* 62, p. 5-8, 1981
Ricoeur, Paul, *Temps et récit 1*, Paris, Seuil, 1983
Robin, Régine, *Histoire et linguistique*, Paris, Armand Colin, 1973
Rovența-Frumuşani, Daniela (coordonator), *Ipostaze discursive*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, 2009
Seidel, Gillian, „Political discourse analysis", *Handbook of discourse analysis*, vol. 4, *Discourse in society*, ed. T.A. van Dijk, London, Academic Press, p. 43-60, 1985
Thom, Françoise, *Limba de lemn* , trad. Mona Antohi, Bucureşti, Humanitas, [1987] 1993
Vasilescu, Andra, „Construcția identității parlamentare. Cadrul teoretic" în Rodica Zafiu, *Limba română. Ipostaze ale variației lingvistice*, vol. II, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti, p. 305-315, 2011
www.cdep.ro

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)

PARLAMENTARY DISCOURSE. DEFINITIONS AND DELIMITATIONS
(*Abstract)*

Keywords : *discourse, discourse analysis, political discourse, parliamentary discourse*

In the hereby study, I underlined a few aspects of the parliamentary discourse, in general, with emphasis on the Romanian parliamentary discourse during its formation period, in particular. Until the 1990s, the Romanian political discourse was a topic of research avoided by researchers. The parliamentary discourse, as a subtype of the political discourse, cannot be dissociated from the historical context, just as it cannot be separated from the influence of the institutional factors. Therewith, I've shown that the parliamentary discourse obeys certain norms included in the parliamentary regulations, so that the institutionalization of the political power (the establishing of the Parliament) should regulate this type of discourse.

BDD-A24969 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:40 UTC)